

Sygn. akt III AUa 1798/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 grudnia 2012 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Aleksandra Urban (spr.)
Sędziowie:	SSA Maria Sałańska - Szumakowicz SSA Barbara Mazur
Protokolant:	Angelika Judka

po rozpoznaniu w dniu 13 grudnia 2012 r. w Gdańsku

sprawy Zakładu (...) Sp. z o.o. w Z.

z udziałem zainteresowanych: A. F. i Z. N.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

o wysokość składki

na skutek apelacji Zakładu (...) Sp. z o.o. w Z. i zażaleń Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

od wyroków Sądu Okręgowego w Elblągu IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 21 sierpnia 2012 r., sygn. akt IV U 424/12 i sygn. akt IV U 934/12

- zmienia zaskarżone wyroki w punkcie II w ten sposób, że zasądza od wnioskodawcy Zakładu (...) Sp. z o.o. w Z. na rzecz pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. kwoty po 60,00 (sześćdziesiąt 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za I instancję;
- oddala obie apelacje;
- zasądza od Zakładu (...) Sp. z o.o. w Z. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. kwotę 240,00 (dwieście czterdzieści 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

Sygn. akt III AUa 1798/12

UZASADNIENIE

Wnioskodawca Zakład (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Z. odwołał się od decyzji pozwanego organu rentowego z dnia 23 lutego 2012 r. ustalających podstawę wymiaru składek za zatrudnionych u skarżącej zainteresowanych: A. F. za XII/2010r. i Z. N. za XII/2004r., XII/2005r., XII/2010r., przyjmując, iż przyznane

pracownikom w tych miesiącach świadczenia w postaci bonów nie zostały przyznane z uwzględnieniem kryterium socjalnego a tym samym nie stanowiły świadczeń z funduszu socjalnego, lecz jedynie świadczenia dodatkowe, które jako takie nie podlegały wyłączeniu z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne.

W odpowiedzi na odwołania pozwany wniósł o ich oddalenie.

Zaskarżonymi wyrokami z dnia 21 sierpnia 2012r., sygn. akt IV U 424/12 i IV U 934/12 Sąd okręgowy w Elblągu – IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń społecznych oddalił odwołania oraz odstąpił od obciążania wnioskodawcy kosztami procesu – kosztami zastępstwa procesowego.

Powyższe rozstrzygnięcia zostały oparte na następujących ustaleniach i rozważaniach. Skarżąca Spółka (...)– Zakład (...)z siedzibą w Z.w dniu 30.03.1998r. ustanowiła Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Regulamin ten przewiduje wydatkowanie środków Funduszu na: wypoczynek urlopowy pracowników i ich rodzin, działalność kulturalno – oświatową, działalność sportowo – rekreacyjną, pomoc materialno – rzeczową, pomoc zwrotną na cele mieszkaniowe oraz pomoc bezzwrotną na cele mieszkaniowe. W latach 2004, 2005 i 2010 skarżąca dokonała wypłaty świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w formie bonów pieniężnych. Świadczenia wypłacane były w miesiącu grudniu każdego z ww. lat, przy czym w 2004r. świadczenie wypłacono 188 osobom, w 2005r. świadczenie wypłacono 194 osobom, zaś w 2010r. 321 osobom. Bony w większości zostały wypłacone w jednakowej wysokości, w stosunku zaś do pracowników, którzy podjęli pracę w trakcie trwania danego roku kalendarzowego – w wysokości uzależnionej od okresu świadczenia pracy. Bony wypłacono na podstawie decyzji Zarządu Spółki oraz rady pracowniczej zakładu. Przy rozdzielaniu bonów nie było brane pod uwagę kryterium dochodowe przypadające na członka rodziny każdego z pracowników. Wypłata bonów nie następowała na wniosek pracowników. Zainteresowanym pracodawca wypłacił z funduszu socjalnego w formie bonów: A. F.w grudniu 2010r. kwotę 183 zł, Z. N.w grudniu 2004r. kwotę 100zł, w grudniu 2005r. – 150zł, w grudniu 2010r. – 183zł. Pozwany przeprowadził postępowanie kontrolne mające na celu ustalenie między innymi prawidłowość obliczania składek na ubezpieczenia społeczne, zgłaszania do ubezpieczeń społecznych, ustalania uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych. W wyniku przeprowadzonego postępowania pozwany ustalił, iż w miesiącach (...), (...), oraz (...)płatnik składek nie obliczył i nie rozliczył składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych od bonów pieniężnych wypłaconych pracownikom finansowanych ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Z dalszych ustaleń pozwanego wynikało, iż przy przyznawaniu świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych nie uwzględniono sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników. Zastrzeżenia do protokołu kontroli wniósł płatnik składek podnosząc, iż wbrew zapisom protokołu, skarżąca spółka przyznała swoim pracownikom bony uwzględniając ich sytuację życiową, rodzinną i materialną. Pracodawca zbadał kryteria niezbędne do przyznania świadczeń bowiem zbadał wysokość osiąganego przez pracowników wynagrodzenia, w oparciu o akta osobowe zaznajomił się z ich sytuacją rodzinną, nadto przyznanie pomocy materialnej wynikało z potrzeb pracowników – bony otrzymali w okresie Świąt Bożego Narodzenia, zatem w okresie zwiększonych wydatków. Skarżąca zarzuciła pozwanemu, iż ustalenia protokołu nie są poparte żadnymi dowodami, zaś pozwany dokonał nadinterpretacji przepisów prawa albowiem nie wszystkie świadczenia przyznawane w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych muszą być przyznane w oparciu o kryterium sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej, co jednak, jak podkreśliła skarżąca, nie zmienia faktu, iż pomoc materialna w postaci bonów została przyznana przez płatnika z uwzględnieniem ww. kryteriów. Pozwany nie rozpoznał powyższych zastrzeżeń z uwagi na nie wskazanie przez skarżącą stosownych środków dowodowych. W oparciu o pokontrolne ustalenia pozwany wydał decyzje ustalające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia za ww. ubezpieczonych we wskazanych miesiącach. Skarżąca spółka zakwestionowała decyzje ZUS podnosząc w kolejności zarzut: - przedawnienia należności ustalonych decyzjami ZUS, albowiem od momentu powstania tychże należności do momentu wydania decyzji upłynął już obecnie obowiązujący 5 letni termin przedawnienia należności względem ZUS, - naruszenia przepisów art. 2 i a art. 8 ustawy z dnia 04.03.1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, wskazując, że wydanie decyzji nastąpiło bez przeprowadzenia przez pozwanego pełnego postępowania dowodowego. W tym miejscu skarżąca wskazała nadto, że przyznając bony badała indywidualnie dla każdego pracownika takie kryteria jak wysokość

osiąganego wynagrodzenia, sytuację rodzinną w oparciu o akta osobowe oraz potrzeby ubezpieczonego – pomoc przyznawana była w okresie Świąt Bożego Narodzenia. Skarżąca zwróciła również uwagę, że jej pracownicy, to w większości jedyne osoby osiągające wynagrodzenia w rodzinie, mający na utrzymaniu rodziny wielodzietne i osiągające dochody poniżej minimum socjalnego. Przeprowadzenie dodatkowych czynności mających na celu zbadanie sytuacji ubezpieczonych, byłoby bezzasadne, gdyż sytuacja ubezpieczonych była skarżącej znana, a koszty tych czynności przewyższałyby wysokość otrzymywanej przez pracowników pomocy materialnej. Skarżąca, powołując się na orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 23.10.2008r., sygn. II PK 74/08, podniosła również, że regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych może przewidywać wydatkowanie środków funduszu na inne cele mieszczące się w ramach działalności socjalnej oraz ustalać zasady korzystania z tych świadczeń. Tak więc przyznanie bonów pieniężnych nie zawsze musi się odbywać wyłącznie według kryterium socjalnego; - naruszenia art. 18 ust. 1 i art. 20 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18.12.1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, poprzez przyjęcie, że świadczenia z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie stanowią podstawy wymiaru składek wyłącznie, gdy są przekazywane według kryterium sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej, tj. wg. art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Zdaniem skarżącej, zakaz ustalania podstawy wymiaru składek rozciąga się na wszelkie świadczenia z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, także na te, które zostały ustalone w regulaminie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, choć jak podkreśliła, przyznając bony pracownikom, uwzględnione zostały kryteria z art. 8 ust. 1 ww. ustawy.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny, Sąd Okręgowy zważył, iż odwołania skarżącej nie zasługiwały na uwzględnienie. Skarżąca powołując się na przepis art. 24 ust. 4 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U.Nr 205, poz. 1585) podniosła, iż pozwany bezprzedmiotowo ustalił wysokość podstawy wymiaru składek w sytuacji, gdy z uwagi na upływ terminu przedawnienia, samo zobowiązanie wygasło. O ile nawet podzielić stanowisko skarżącej, iż przed ustaleniem wysokości podstawy wymiaru składek, pozwany winien wstępnie ustalić, czy składki obliczone od tej podstawy już uległy przedawnieniu, to w pierwszej kolejności należy jednak zauważyć, iż do dnia 31.12.2011r. obowiązywał 10 letni termin przedawnienia należności z tytułu składek wobec ZUS. Od dnia 01.01.2012r., na podstawie art. 11 ust. 1 lit. a ustawy z dnia 16.09.2011r. o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców (Dz. U. Nr 232 poz. 1378), wprowadzono 5-letni okres przedawnienia należności z tytułu składek. Należy jednak podkreślić, że nowe brzmienie przepisu art. 24 ust. 4 ustawy o s.u.s., znajduje zastosowanie do terminów przedawnienia, których bieg rozpoczął się przed 01.01.2012r., z tym jednak zastrzeżeniem, że w takim przypadku 5 letni bieg przedawnienia liczony jest od dnia 01.01.2012r. Jeśli zaś przedawnienie rozpoczęte przed dniem 01.01.2012r. miało nastąpić wcześniej - zgodnie z brzmieniem wcześniejszych przepisów - wówczas jego upływ nastąpi z upływem tego wcześniejszego terminu. Skarżąca błędnie więc przyjęła rozpoczęcie biegu 5 letniego okresu przedawnienia począwszy od dnia wymagalności składki. Nadto umknęło uwadze skarżącej, że nawet gdyby przyjąć, iż 5 letni bieg terminu przedawnienia winien być liczony od dnia powstania zobowiązania, to i tak należności za okresy wskazane w zaskarżonych decyzjach, a konkretnie za grudzień 2010r., w dacie wydania zaskarżonej decyzji nie uległyby jeszcze przedawnieniu. Niemniej jednak, jak wskazano wyżej, w stosunku do należności, które nie uległy przedawnieniu do dnia 31.12.2011r., 5 letni okres przedawnienia liczony może być dopiero od dnia 01.01.2012r. W niniejszej sprawie należność składkowa dotyczyłaby najdalej miesiąca grudnia 2004r., której wymagalność przypadłaby w styczniu 2005r. Zatem 10 letni okres przedawnienia upływałby w styczniu 2015r. Tak więc zarówno w dacie wejścia w życie przepisu ustalającego 5 letni termin przedawnienia należności z tytułu składek, jak i w dacie wydania zaskarżonej decyzji hipotetyczna należność składkowa była wciąż wymagalna. W świetle powyższego, zarzut bezpodstawnego ustalenia przez pozwanego podstawy wymiaru składek, nie mógł być uwzględniony. Odnosząc się zaś do zasadności nie wyłączenia z podstawy wymiaru składek świadczeń w postaci bonów pieniężnych przekazanych przez skarżącą zatrudnionym u niej pracownikom, na wstępie wskazać należy, że podstawowym aktem prawnym regulującym kwestię ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne jest wyżej już cytowana ustawa z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz rozporządzenia wydane w oparciu o delegacje w niej zawarte. Art. 18 ust. 1 ww. ustawy stanowi, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt 1-3 i pkt 18a stanowi przychód, o którym mowa między innymi w art. 4 pkt 9 (przychody w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych). W oparciu o delegację

zawartą w art. 21 ustawy systemowej, Minister Pracy i Polityki Socjalnej wydał w dniu 18.12.1998r. rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz.U.Nr 161, poz. 1106), w którym w § 2 wymienione zostały przychody nie stanowiące podstawy wymiaru składek. W pkt 19 powyższego paragrafu rozporządzenie wskazuje na świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych jest formą pomocy socjalnej realizowanej przez pracodawcę i zasadą jest, że fundusz ten musi być realizowany zgodnie z założeniami ustawy z dnia 04.03.1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz.U.Nr 70, poz. 335), która w art. 2 pkt 1 definiuje pojęcie działalności socjalnej jako usługi świadczone przez pracodawców na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno – oświatowej, sportowo – rekreacyjnej, opieki nad dziećmi w żłobkach, klubach dziecięcych, przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego, udzielanie pomocy materialnej – rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową. Jednocześnie art. 8 ust. 1 ustawy stanowi, że przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Zasada ta nie przewiduje żadnych wyjątków w tym zakresie i nie może jej zmienić nawet regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych określający zasady wykorzystywania środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, w tym ich podział na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej oraz warunki ich przyznawania. Każdorazowe udzielenie pomocy zarówno rzeczowej, materialnej, jak i finansowej, powinno być więc poprzedzone wcześniejszą weryfikacją sytuacji życiowej, rodzinnej oraz materialnej osoby ubiegającej się o świadczenie. W ocenie Sądu przeprowadzone postępowanie wykazało, iż wypłata bonów pieniężnych przez skarżącą dokonana została z naruszeniem zasad wynikających z ww. przepisów, albowiem nie mieściła się w zakresie i nie realizowała celów działalności socjalnej zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Pomoc materialna w formie bonów pieniężnych nie została przewidziana w regulaminie ZFŚS obowiązującym w zakładzie pracy skarżącej spółki. Regulamin ten w dziale V przewiduje wydatkowanie środków Funduszu na: wypoczynek urlopowy pracowników i ich rodzin, działalność kulturalno – oświatową, działalność sportowo – rekreacyjną, pomoc materialno – rzeczową, pomoc zwrotną na cele mieszkaniowe oraz pomoc bezzwrotną na cele mieszkaniowe, przy czym pomoc materialna – rzeczowa – finansowa (ad. 4) realizowana jest poprzez zapomogi bezzwrotne – w przypadku zdarzeń losowych (choroba, śmierć członka rodziny), zapomogi bezzwrotne – dla osób samotnie wychowujących dzieci oraz zapomogi bezzwrotne dla rodzin wielodzietnych. Faktem jest, że miejscowość, w której skarżąca spółka ma swój zakład pracy i z której pochodzi większość zatrudnionych u skarżącej pracowników, znajduje się w obszarze o bardzo dużym stopniu bezrobocia, co daje podstawy do przyjęcia, że pracownicy spółki mogą być jedynymi żywicielami swoich rodzin oraz że ich warunki materialno bytowe są przez to na granicy lub nawet poniżej minimum socjalnego, przez co wielu z nich kwalifikowałoby się do otrzymania pomocy socjalnej. Jednakże nawet jeśli by przyjąć, iż przedmiotowe bony pieniężne miały stanowić formę takiej właśnie zapomogi bezzwrotnej, to winny być one wypłacane pracownikom na ich indywidualne wnioski, a nie w związku ze zwiększonymi wydatkami w okresie przedświątecznym wszystkim pracownikom. Trudno jest także przyjąć, by wszyscy pracownicy skarżącej stanowili osoby bądź to samotnie wychowujące dzieci, bądź też będące członkami wielodzietnych rodzin. Skarżąca w żaden sposób nie wykazała by faktycznie każda z osób, które otrzymały bony, spełniała przynajmniej jeden z tych warunków wynikających z regulaminu ZFŚS, a swoje stanowisko opierała jedynie na ogólnym stwierdzeniu o strukturalnym bezrobociu panującym w Z. i jego okolicach oraz uzyskiwaniu przez pracowników spółki dochodów poniżej kryterium socjalnego. Wbrew twierdzeniom skarżącej, rozdzielenie bonów pomiędzy pracowników, nie zostało poprzedzone analizą ich sytuacji życiowej, rodzinnej oraz materialnej. Twierdzenia o posiadaniu wiedzy o sytuacji materialnej pracownika – w oparciu o wysokość osiąganego przez niego wynagrodzenia, sytuacji rodzinnej – w oparciu o jego akta osobowe, oraz jego potrzebach – pomoc została udzielona z uwagi na zwiększone wydatki w okresie Świąt Bożego Narodzenia, zdaniem Sądu, nie potwierdzają przeprowadzenia przez pozwaną weryfikacji sytuacji pracowników. Dopiero na etapie postępowania sądowego skarżąca przedstawiła kartę wynagrodzeń zainteresowanej wskazując, że w spornym okresie, jej wygodzenie oscylowało w okolicach wynagrodzenia minimalnego. Skarżąca wskazała wówczas nadto, że zainteresowana otrzymywała dochody poniżej kwoty minimum socjalnego. Skarżąca nie przedstawiła jednak jak kształtuje się sytuacja rodzinna zainteresowanej, co uniemożliwiło faktyczną ocenę sytuacji życiowej zainteresowanej. Skarżąca wskazała również, że odstąpiła od szerszego badania sytuacji pracowników, gdyż nie chciała generować dodatkowych znacznych kosztów przeprowadzenia takiego badania. Zdaniem Sądu odebranie od pracowników

powszechnie stosowanych oświadczeń o stanie rodzinnym i dochodach, nie wygenerowałyby tak wielkich kosztów, które znacznie przekroczyłyby wartość przekazanych pracownikom bonów, a pozwoliłoby na faktyczne zbadanie ich sytuacji materialnej. W trakcie postępowania przed pozwanym główna księgowa spółki do protokołu kontroli ZUS wskazała, że kryteria socjalne nie były brane pod uwagę przy rozdzielaniu bonów, pracodawca nie badał kryterium dochodowego na członka rodziny każdego z pracowników. W ocenie Sądu listy wypłat bonów oraz zestawienie przedstawiające wartość otrzymanych bonów przez poszczególne grupy pracowników, utwierdzają w przekonaniu, iż przyznanie i podział bonów odbył się z naruszeniem zasad wynikających z ustawy o ZFŚS. W ocenie Sądu listy wypłat bonów oraz zestawienie przedstawiające wartość otrzymanych bonów przez poszczególne grupy pracowników, złożone do akt IV U 873/12, a które Sądowi znane są z urzędu, utwierdzają w przekonaniu, iż przyznanie i podział bonów odbył się z naruszeniem zasad wynikających z ustawy o ZFŚS. Z przedłożonego zestawienia wynikało, że pracownicy produkcyjni otrzymujący wynagrodzenia minimalne otrzymali bony o wartości równej (np. 100zł w 2004r.) lub niższej (np. 50zł w 2004r.) niż pracownicy administracyjni otrzymujący wynagrodzenia powyżej trzykrotności minimalnego wynagrodzenia, a którzy otrzymali bony o wartości 100 zł każdy. Brak dokonania przez skarżącą wnikliwej oceny sytuacji rodzinnej i materialnej pracowników wyklucza przyjęcie, iż właśnie pracownicy administracyjni zarabiający powyżej trzykrotności minimalnego wynagrodzenia stanowili najgorzej sytuowaną grupę pracowników. Dokonanie więc podziału bonów w sposób zobrazowany w przedłożonym zestawieniu, narusza zasadę przyznawania świadczeń socjalnych stanowiącą, że im gorsza sytuacja danej osoby uprawnionej do korzystania z pomocy socjalnej, tym wyższe świadczenia powinna ona otrzymać. Zasada ta wyklucza przyznawanie świadczeń z funduszu w jednakowej wysokości wszystkim uprawnionym pracownikom. Mimo iż skarżąca dokonała zróżnicowania pomiędzy pracownikami niektórych grup pracowniczych, to jednak zróżnicowanie to opierało się na kryterium stażu danego pracownika w zakładzie. Powyższe znalazło potwierdzenie również w zeznaniach głównej księgowej skarżącej spółki. Sąd Okręgowy zauważył również, że na listach wypłat bonów znalazły się nazwiska B. L. i H. L. – udziałowców i prezesów spółki, przy czym za każdym razem otrzymywali oni bony w najwyższej z możliwych wysokości. Zdaniem Sądu, już z samego doświadczenia życiowego wynika, że sytuacja materialna prezesów firm, których działalność prowadzona jest nawet na obszarach o dużej skali bezrobocia, i których pracownicy często są jedynymi żywicielami rodzin, w tym rodzin wielodzietnych, z pewnością znacząco odbiega od sytuacji pracowników firmy, mających dochody poniżej minimum socjalnego. Skarżąca nie wykazała by ww. osoby były w choćby podobnej sytuacji jak pozostali pracownicy spółki, co więcej, nie była w stanie określić ile zarabiają i czy żyją poniżej minimum socjalnego. W tej sytuacji przyznawanie pomocy socjalnej stanowi rażące naruszenie zasad przyznawania świadczeń z ZFŚS. Brzmienie art. 8 ust. 1 ustawy z.f.s.s. nie upoważnia do przyznawania osobom uprawnionym świadczeń socjalnych w takiej samej wysokości. Wypłata świadczeń w takiej samej wysokości jest w istocie przyznaniem pracownikom dodatku do wynagrodzenia. Przepis cytowany wyżej wyraźnie określa związek pomiędzy wartością przyznanego świadczenia a sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej. Świadczenia wypłacane przez pracodawcę z naruszeniem zasady dysponowania środkami określonej w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, nie mogą być oceniane w sensie prawnym jako świadczenia socjalne i nie mogą w związku z powyższym korzystać z uprawnień przyznanych tym świadczeniom przez system ubezpieczeń społecznych. W przedmiotowej sprawie w związku z faktem, że wszyscy pracownicy otrzymywali bony o jednakowej wartości, to bony te należy oceniać jako świadczenia dodatkowe pracodawcy, a nie świadczenia z funduszu socjalnego ze wszystkimi konsekwencjami prawnymi w stosunku do pracowników, jak i wobec płatnika składek i jednocześnie pracodawcy. Skoro wypłata bonów nie miała charakteru socjalnego, to bony należy uznać za przychód w świetle art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26.07.1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, który to przychód stanowi podstawę wymiaru składek (art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998r. o s.u.s. w zw. z § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18.12.1998r. oraz art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 27.08.2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych). W świetle powyższego Sąd Okręgowy w Elblągu uznał, że decyzje pozwanego ZUS O/E. odpowiadają prawu i oddalił odwołania. Biorąc pod uwagę precedensowy charakter sprawy, znaczenie rozstrzygnięcia sprawy dla skarżącej, subiektywne przekonanie o zasadności roszczenia, a także fakt, że obciążenie jej kosztami w kilkuset jednakowych sprawach mogłoby negatywnie wpłynąć na sytuację finansową firmy, w konsekwencji doprowadzając nawet do redukcji zatrudnienia, w sytuacji gdy działa ona obszarze, gdzie stopień bezrobocia przewyższa znacznie średnią krajową, Sąd na zasadzie art. 102 kpc odstąpił od obciążania skarżącej kosztami procesu

Apelację od powyższych wyroków wywiódł Zakład (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Z. zarzucając rozstrzygnięciu naruszenie: 1. Przepisów postępowania: - art. 233 § 1 kpc poprzez brak wszechstronnej oceny materiału dowodowego, a w konsekwencji ustalenie sprzeczne z zasadami logiki i zebrany w sprawie materiałem dowodowym, że: skarżący przy przyznawaniu świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych nie uwzględnił sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników; wypłata bonów nie realizowała celów działalności socjalnej zakładowego funduszu świadczeń socjalnych; pomoc materialna w formie bonów nie została przewidziana w regulaminie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych obowiązującym w zakładzie pracy skarżącej spółki; art. 271 §1 kpc w zw z art. 235 §1 kpc poprzez dokonanie ustaleń z naruszeniem zasady bezpośredniości w oparciu o protokół przesłuchania głównej księgowej - E. Z. (1) sporządzony w postępowaniu kontrolnym przeprowadzonym przez ZUS; 2. Przepisów prawa materialnego: - art. 18 ust. I w zw. z art. 20 ustawy z dnia 13 października o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z §2 ust. 1 pkt 19 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe poprzez niezastosowanie i przyjęcie, że świadczenia dla pracowników wypłacane ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych stanowią podstawę wymiaru składek ZUS; - art. 2 w zw. z art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych z dnia 4 marca 1991r. poprzez niezastosowanie i przyjęcie, że pomoc materialna w formie bonów nie została przewidziana w regulaminie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych obowiązującym w zakładzie pracy skarżącej spółki; - art. 8 ust. 1 i 2 ustawy z. dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych poprzez błędna interpretację i uznanie, że kryterium socjalne odnosi się do każdego rodzaju działalności socjalnej świadczonej przez zakład pracy w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych; - przepisu § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe poprzez błędna interpretacje i uznanie, iż świadczenia z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie stanowią podstawy wymiaru składek, wyłącznie gdy są rozdzielane z uwzględnieniem kryterium sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu; - art. 8 ust. 3 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych poprzez błędna, interpretację i uznanie, że organ rentowy posiada uprawnienia do ingerencji w zasady przydziału środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, to jest w badanie sytuacji materialnej, rodzinnej i osobistej pracowników, podczas gdy wymieniony przepis uprawnienia kontrolne przyznaje jedynie związkom zawodowym. W konsekwencji wnioskodawca wniósł o zmianę zaskarżonych wyroków w kierunku ustalenia, że świadczenia w postaci bonów pieniężnych finansowanych ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych przekazane Zainteresowanym nie stanowią podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne.

Rozstrzygnięcia w części odstępującej od obciążenia wnioskodawcy kosztami procesu zaskarżył również pozwany organ rentowy zarzucając im naruszenie art.102 k.p.c. w zw. z art.98 k.p.c. poprzez bezpodstawne odstąpienie od obciążania skarżącej kosztami procesu. W konsekwencji pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów procesu za obie instancje.

Zważywszy na tożsamość problematyki prawnej oraz argumentacji zawartej w środkach zaskarżenia, działając na podstawie art. 219 k.p.c. opisane wyżej sprawy przesłane do Sądu Apelacyjnego zostały połączone do wspólnego rozpoznania a także rozstrzygnięcia.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Wywiedzione apelacje nie zasługują na uwzględnienie.

Na wstępie zauważyć należy, iż istota wywiedzionych apelacji w dalszym ciągu sprowadza się do kwestionowania tytułu prawnego bonów pieniężnych przyznanych pracownikom spółki, a konkretnie zdaniem apelującego, było to świadczenie socjalne, wyłączone z oskładkowania.

Sąd Apelacyjny stanowiska skarżącego nie podziela i w całej rozciągłości aprobuje wszystkie istotne dla rozstrzygnięcia ustalenia i rozważania poczynione w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku przyjmując je za własne, co uchyla obowiązek

ich ponownego powielania. Sąd I instancji prawidłowo ustalił stan faktyczny na podstawie dowodów oferowanych przez strony w tym w szczególności wnioskodawcę reprezentowanego przez profesjonalnego pełnomocnika. Mając na względzie zasady prowadzenia kontradiktoryjnego procesu cywilnego Sąd zwolniony jest z obowiązku gromadzenia wszystkich dowodów, zaś rozstrzygnięcie może zapaść w takim stanie dowodów jakie zaoferują strony zgodnie z rozkładem ciężaru dowodowego (o ile tylko możliwe jest w takiej sytuacji orzekanie). Sąd Okręgowy przedstawił też bardzo wnikliwą analizę prawną na podstawie dokonanych ustaleń, niewadliwie odwołując się do orzecznictwa Sądu Najwyższego. Zaakcentować należy, że systemowa wykładnia w szczególności przepisów art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych (j.t.: Dz.U. z 1996 r. Nr 70, poz. 335 ze zm.) w zw. z art. 1 ust. 1 i art. 2 pkt 1 tej ustawy oraz art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (j.t.: Dz.U. z 2010r. Nr 51, poz.307 ze zm.) w zw. z art. 4 pkt 9 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (j.t.: Dz.U. z 2009r. Nr 205, poz.1585 ze zm.) jest ugruntowana zarówno w judykaturze sądów administracyjnych jak i Sądu Najwyższego.

W uzupełnieniu w całości trafnego wyводу Sądu Okręgowego dodać jedynie można, że w myśl art. 8 ust. 2 ustawy o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych: zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych.

Stosownie do powyższego, nie można mieć wątpliwości, że świadczeniem socjalnym z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych będzie tylko taka pomoc, którą przewiduje obowiązujący u danego pracodawcy regulamin. W konsekwencji zaś, charakter takiego pozbawione będą świadczenia, nawet te zrealizowane, jednak nie uwzględnione w obowiązującym regulaminie.

Kierując się powyższą konstatacją, Sąd Apelacyjny w pierwszej kolejności załączył do akt sprawy kopie protokołu przesłuchania E. Z. (1) oraz obowiązującego u skarżącej Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, zaliczonych przez Sąd Okręgowy w poczet materiału dowodowego w ramach całości akt organu rentowego. Następnie, na rozprawie apelacyjnej w dniu 13 grudnia 2012r. Sąd Apelacyjny uzyskał od pełnomocnika apelującej wyjaśnienie, potwierdzające zeznanie E. Z. (1), iż załączony do akt sprawy regulamin sporządzony 30 marca 1998r. jest jedynym i obowiązującym w całym spornym okresie.

Przechodząc do samego regulaminu, zgodzić należy się z Sądem Okręgowym, iż pomoc materialna w formie bonów pieniężnych nie została przewidziana w regulaminie ZFŚS obowiązującym w zakładzie pracy skarżącej spółki.

Regulamin ten w dziale V przewiduje wydatkowanie środków Funduszu na: 1. wypoczynek urlopowy pracowników i ich rodzin, 2. działalność kulturalno – oświatową, 3. działalność sportowo – rekreacyjną, 4. pomoc materialno – rzeczową, 5. pomoc zwrotną na cele mieszkaniowe oraz 6. pomoc bezzwrotną na cele mieszkaniowe.

Sąd Apelacyjny oczywiście dostrzega, że pojemna formuła zacytowanego wyżej pkt 4 „pomoc materialno – rzeczowa” mogłaby obejmować bony pieniężne, jednak nie można tracić z pola widzenia, że w dalszej części regulaminu pojęcie to zostało doprecyzowane, w szczególności zaś w ad. 4 wskazano, że pomoc materialna – rzeczowa – finansowa to: zapomogi bezzwrotne – w przypadku zdarzeń losowych (choroba, śmierć członka rodziny), zapomogi bezzwrotne – dla osób samotnie wychowujących dzieci oraz zapomogi bezzwrotne dla rodzin wielodzietnych.

Wbrew zatem zarzutom apelacji w obowiązującym w Zakładzie (...) Sp. z o.o. regulaminie ZFŚS pomoc materialna w formie bonów pieniężnych nie została przewidziana. W konsekwencji zaś przyznane pracownikom bony pieniężne nie mogą zostać uznane za świadczenie z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych i tym samym powiązane z tą okolicznością zarzuty sprzeczności ustaleń w zakresie uwzględniania sytuacji życiowej pracowników i realizowania celów działalności socjalnej pozostają bez znaczenia.

Pozbawiony doniosłości jest również zarzut obrazy prawa procesowego tj. art. 271 §1 k.p.c. w zw z art. 235 §1 k.p.c. poprzez naruszenie zasady bezpośredniości postępowania. Odsyłając do rozważań zaprezentowanych powyżej godzi

się przypomnieć, że dysponentem postępowania dowodowego są strony. Tak też nic nie stało na przeszkodzie by wnioskodawca – reprezentowany wszak przez profesjonalnego pełnomocnika – zawniósł o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania wskazanej osoby w charakterze świadka. To, że tego nie uczynił, świadczy o tym, że zgadzał się ze znanym mu oświadczeniem Pani Z. złożonym w postępowaniu administracyjnym, które zostało przedłożone Sądowi wraz z aktami ZUS. Trudno się zresztą temu dziwić jeśli się zważy, że oświadczenie to pochodzi z zeznań E. Z. złożonych w postępowaniu administracyjnym po uprzedzeniu o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań. Co więcej, na podstawie tych zeznań Sąd poczynił ustalenia, że u wnioskodawcy obowiązuje regulamin ZFŚS o takiej treści jak dokument z 1998r. złożony do akt ZUS oraz, że boni wydano w oparciu o inne kryteria, niż kryteria socjalne. Ustalenia te z powodzeniem można wyprowadzić także z innych okoliczności. W kwestii obowiązywania regulaminu analogicznie wypowiedział się na rozprawie apelacyjnej aplikant upoważniony do reprezentowania pozwanego.

Przechodząc do omówienia podniesionych zarzutów naruszenia prawa materialnego, zwrócić należy uwagę, iż ich obrazy skarżący upatruje w błędnej ocenie charakteru prawno bonów pieniężnych przyznanych pracownikom, co już zostało omówione wyżej. Brak możliwości uznania przyznanych przez skarżącego bonów pieniężnych za świadczenia finansowane z środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, a zatem za przychody nie stanowiące podstawy wymiaru składek, stanowi podstawę do ich objęcia wymiarem, stosownie do treści art. 18 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, co już wyjaśnił Sąd Okręgowy i którego wyводу nie ma potrzeby powtarzać.

Podsumowując, w ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd I instancji dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i ich oceny materialnoprawnej, zarzuty podniesione w apelacji okazały się bezpodstawne, a zatem zarówno decyzja jak i wyrok Sądu Okręgowego odpowiadają prawu.

Mając na uwadze powyższe, na mocy art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w pkt 2 sentencji.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego podzielić należało natomiast zarzuty zażalenia pozwanego, w zakresie kosztów zastępstwa procesowego, gdyż przywołane przez Sąd Okręgowy okoliczności nie uzasadniają odstępstwa od wyrażonej w art. 98 k.p.c. zasady odpowiedzialności za wynik procesu, zgodnie z którą organ rentowy może domagać się zwrotu poniesionych zasadnych i celowych kosztów zastępstwa procesowego, o czym na mocy 386 § 1 k.p.c., orzeczono w pkt 1 wyroku.

O kosztach Sąd Apelacyjny orzekł zgodnie z § 12 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu /pkt. 3 orzeczenia/.